

Jaromír Maštera, Vít Zavadil, Jan Dvořák: Vajíčka a larvy obojživelníků České republiky

Česky psanou batrachologickou literaturu na začátku r. 2015 obohatila publikace věnující se identifikaci vajíček a larev našich obojživelníků. Jejimi autory jsou zkušení terénní výzkumníci s úzkým vztahem k praktické ochraně přírody. Po jejím prostudování ji všem zájemcům o zmíněnou skupinu mohu doporučit k přibalení do batohu s terénní výbavou. Kniha přehlednou formou otevírá další možnost jak určit, co na studované lokalitě žije. Navíc kvalitní zpracování (pevné desky, křídový papír, přiměřená velikost) zaručuje, že vás bude do terénu doprovázet řadu sezon. Jako hlavní zdroj inspirace a informací (soudě podle četnosti výskytu citací) sloužily autorům zahraniční knihy *Die Amphibien Europas. Bestimmung, Gefährdung, Schutz* (Obojživelníci Evropy. Určování, ohrožení, ochrana; Nöllert a Nöllert, Stuttgart 1992) a *Identifier les oeufs et les larves des amphibiens de France* (Určování vajíček a larev obojživelníků Francie; Miaud a Muratet, Paříž 2004).

Jádrum recenzované knihy je 6. kapitola popisující snůšky a larvy jednotlivých druhů našich obojživelníků. Dostaly zde velký prostor fotografie – pokud snímky zachycují variabilitu, s níž se můžeme

určovaného druhu setkat, má jejich zařazení smysl. Umožňují nastudovat vzhled vajíček a larev ještě předtím, než za nimi vyrazíme do terénu. Někdy se mi ovšem jejich vysoký počet zdá neopodstatněný (např. u snůšek většiny druhů, u pulců kuněk, ropuchy obecné nebo rosníčky). Až na larvu čolka hranatého byly veškeré fotografie pořízeny na území ČR, a to nejčastěji prvním z autorů. V této kapitole mě velmi potěšil způsob zpracování údajů týkajících se období výskytu snůšek a larev – formou přehledné minitabulky (někdy komentované) s barevným odlišením pravděpodobnosti výskytu vývojových stadií v daném měsíci roku. Údaje v tabulce vycházejí z nedávné odborné publikace *Biotypy našich obojživelníků a jejich management* (Zavadil a kol., AOPK ČR, Praha 2011) jednoho ze spoluautorů recenzované knihy. V textu podkapitol o jednotlivých druzích se dočkáme i praktického upozornění na druhy, s nimiž lze právě určované stadium zaměnit, a jsou zde zdůrazněny znaky, na něž bychom se měli při vizuální identifikaci zaměřit.

Za nejceněnější část knihy považuji klíč k určování larev obojživelníků ČR (kapitola 5). Takto souborně vychází v českém

jazyce poprvé. Pokud se nepodaří určit larvu bez manipulace, pouze na základě okem viditelných znaků, a ani místo nálezu podle aktuální bodové mapy (vzájemný alopatrický – oddělený výskyt řady druhů) nevede k cíli, v klíči již odpověď najdete.

Velkou devízou kapitol 5 a 6, v nichž se zúročuje čas, který autoři trávili při náročném terénním sběru dat, je kritické ověření dříve publikovaných údajů.

Naopak spíše za slabší část knihy pokládám úvodní teoretické kapitoly. V nich zařazené informace jsou povrchní a přitom pro čtenáře, vzhledem k praktickému poslání publikace, často zbytečné. Také v metodických oddílech mohli být autoři občas stručnější. V těchto kapitolách (1 až 4.2) jsem objevil i některé konkrétní drobné nepřesnosti. Musím však zdůraznit, že účel ani funkčnost knihy nesnižují. V doporučené literatuře (kapitola 2) chybí naproti zásadní *Handbuch der Amphibien und Reptilien Europas* (Plazi a obojživelníci Evropy; Aula Verlag, Wiesbaden 1986). Pokud se autoři zmiňují striktně o našich obojživelnících, je příhodnější podpořit informace spíše citacemi tuzemskými než zahraničními, jako v kapitole 4.1. V oddílu 4.1.4 se zmatečně zachází s pojmy neotenie a pedomorfóza. Odkazy na některou z jiných kapitol nejsou přesné (odkaz kapitoly 2.3 na str. 16 má být správně 3.3, místo odkazu na oddíl 4.1 na str. 90 patří 2.2). V obrazovém znázornění důležitých znaků larev obojživelníků (kapitola 2.4) šipka označující nasazení horního ploutevního lemu směřuje na keříčkové žábry. U popisu vývojových stadií pulce (4.2.2) není označeno stadium, kdy se pulec vylhne z vajíčka. Vzhledem k tomu, že larvy lze identifikovat pouze v určitých stadiích vývoje, bylo by vhodné u jejich fotografií napříč publikací kromě místa nálezu a autora uvádět i konkrétní stadium. Tato informace by doplnila jinak pouze suchý popis znaků jednotlivých stadií. Stejně tak by bylo vhodné doplnit význam uváděných zkratk (např. ČDT, ZV) přímo do záhlaví klíče, kde se používají.

Náplní předposlední kapitoly (7) jsou souhrnné tabulky s kvantitativními znaky všech stadií. Na tabulky se v textu nijak neodkazuje, zároveň by tyto informace byly užitečnější přímo v popisech jednotlivých druhů (kapitola 6), kde by nahradily nebo doplnily formulace typu snůška velikosti pěsti či vlašského ořechu. Zmínka, komu je publikace určena, patří spíše na začátek knihy než do poslední kapitoly (8).

Předchozí výtky uvádím kompletně z důvodu, že by na trh putovalo další vydání této publikace. Potenciál k tomu má a osobně si myslím, že najde čtenáře zejména mezi profesionálními i amatérskými ochránci přírody, pracovníky provádějícími biologická hodnocení a studenty.

**Academia, Praha 2015, 180 str.
Doporučená cena 250 Kč**

- 1 Larva čolka velkého (*Triturus cristatus*) – pro larvy druhů ze skupiny „velkých“ čolků jsou charakteristické dlouhé a tenké prsty.
2 Část snůšky ropuchy obecné (*Bufo bufo*) s vajíčky v provazci ve třech řadách. Snímky J. Maštery

